

VIII.

Hladna noč na zemljo pade,
Hladna sapica pihljá,
Bliskajo se zvezd mirjade,
Bleda lunica veslá.

Temno-modro zagrinjalo
Solnca zadnji žar zlatí,
Rimska cesta pa prezalo
Z belim svitom ga srebrí. —

Duh se dviga iz telesa,
V rajske kroge poletí,
Lepotije zre nebesa,
In zamaknjen govori:

Zagrinjalo je tak jasno,
Ki zagrinja blagi raj;
O kako mora biti krasno,
Kar zagernjeno je zdaj!

Domen.

(Domača povest iz prejšnjega veka.)

3. *Stara Meta.*

Četert ure od vasi na hribcu je stala lesena kočá. Okrog nje je bil majhen vertič nasajen; sicer pa ni bilo nobenega poslopja, ni kozolca, ni hleva pri kolibi. Kak dober streljaj daleč proti severju pa se je začela gošča, vaška hosta.

Prebivala je v tej koči stara žena, osebenica Meta, mati Domnova. Sedé na starem, polomljenem stolu, imela je pred seboj ukajen kolovrat in počasno goné brenčeče vreteno je vlekla predivo s kodelje. Razun stare predice ni bilo ničesa znamenitega v máli koči. Nad červivo mizico je visela berleča lešerba, ki pa je bila berljavi predici čisto brez potrebe. Vendar se jej ni nitka ne enkrat utergala, da-si ravno so jej služili persti za-se in namesto oči. Ob steni je stala slaba postelja in pred njo velika skrinja hrastovega lesa. Sicer pa je bilo vse prazno.

Ker je starka vedno stanovala sama, v vas pa ni več mogla ali hotla, imela je vendar-le žensko slabost, da je rada govorila, in tudi na samem ni mogla molčati. Zató je med svojim delom ven in ven godernjala v predivo. Največ reči človek ne bi bil mogel razumeti, kajti starka je včasí le mermrala, včasí celó samo s suho brado migala. Le kedar je prišlo kaj posebno važnega iz spominov njene stare glave, kaj tacega, kar jej je razvnelo materno serce, tačas je tudi jeziček jel živeje opletati in mleti po brezzobih čeljustih, tačas je nabrana roka hitreje pulila laneno predivo s kodelje in tudi kolesce je oživeló v svojem enomernem teku.

„Bo! bo! — tako se je jezila starka — zadosti! Imel bo zadosti; več ko gospodar bo imel! — Kedar bom jaz peté stegnila, Bog mi grehe odpusti in kri Kriščeva me omij, potlej naj bo dobil pismo, in naj mu bo plačal na-nj oče, kar je meni obljubil. In ti, Meta si ga déla v skrinjo in še le po smerti ga smeš pokazati — uj, še le po smerti, ko že ne boš videla, kako ga tvoj sin vživa.“

Zdajci šepeta starka zopet nekaj časa nerazločljivo v kolovrat. Videti je bilo, kakor bi molila ali Boga prosila odpuščanja grehov, ker obračala je oči na steno, kjer je visel sv. križ.

„Ljubiti bi ga imel in ne pozna ga!“ govorila je dalje, svet ga ne vé, celó v kerstnih bukvah ga ni, le v moji glavi je; odkar je še Plevnik šel pod zemljo, ki mi je pismo prebral, potlej je le v moji glavi!“

„Kogá je le v vaši glavi?“ praša je sin Domen, ki je stopivši v hišo čul zadnje besede.

Mati se zgane. Ni bila navada, da bi sin hodil k njej, najmanj pa še tako pozno po noči. Tudi ga ni videla, kedaj je prišel v hišo; skerbelo jo je, ni-li slišal česa, kar je sama sebi govorila.

„Kaj je vam v glavi?“ reče sin drugoč. „Morda so se vam stari možgani vneli?“

„Kaj si prišel?“ praša nasproti starka sina.

„Proč!“ odgovori sin ter sede za piškavo mizico na klop in postavi veliko culo pred sé. Ko bi starka ne bila berljava od dela, skerbi in terpljenja prejšnih let, videla bi bila, kako je sinu lice zatemnelo, kako je nevolja, nesreča in serd bralo se mu z očesa.

„Za božji čas! vendar se nisi sperl z Jurcem, da bi bil pustil službo pri njem. Ne, tega nisi storil tega! On je bil mož; ko bi njega ne bilo, tebe bi ne bilo morda zdaj, ker umerl bi bil in Bog vé, kaj bi bilo z materjo tvojo.“

„Za plot bi me bili vergli precej po porodu, bolje bi bilo“, odgovori sin z nekakim čudnim glasom ter zakrije obraz v pergišče.

„Za božji čas! kaj ti je? Ne govori tako, to je greh pred Bogom!“ svárila je stara žena sina svojega in počasi izvlekla popraševaje iz njega, kaj in kako je, da ga je Jurec izpodil iz hiše zavoljo hčere, mlade Anke. Ko je slišala, da gospodar zlasti zato noče in ne bi hotel dati svoje hčere njenemu sinu, ker je nezakonski in oče njegov svetu neznan, vzdihnila je globoko, rekla pa ni ničesa.

Vedela je vendar, koliko je sinu težko pri sercu, kako ga mora to peči, in v serce se jej je mislil.

„Nič ne maraj, ljubi moj Domen!“ tako je milo začela tolažiti ga, „nič ne maraj, jutri ko se bode solnee vzdignilo, vzamem jaz palico in grem doli v dolino k Jurcu, in vse bodem poravnala ž njim in pogovorila ga, da te zopet vzame. Zastran Anke ti pa

skrivaj povém toliko, da jo boš lahko dobil po moji smerti; dote boš že imel toliko, koliko vsak ženin v naši fari, če ne več, pa tiho bodi in sam vedi! Jaz bom Boga prosila in mamko božjo in svetega Damjana, tvojega patrona, da bi mene kmalo vzel, zavoljo tebe in tvoje sreče; zakaj veliko veliko slabega sem jaz preživela in prebila na svetu, Domen!“ Rekši se jej vderó debele solze po velem, nagerbančenem licu.

Sin je tiho stermel pred-se. „Nič, ne bo mati nič“, reče potem, „nazaj ne grem. Jaz si ne bom prosil, nihče ne bo za-me prosil, tudi vi ne. Ne vzame me, niti ne grem!“

„Ako te jaz prosim, da pojdi, menda mi boš vendar storil to, saj dolgo me ne bodeš imel; ne bodem več dolgo drugemu svetu za nadloge in spodtiko. Nikoli te niso ljudjé tožili — —“

„Zmirom me je tožil eden“, seže jej Domen v besedo, „in taisti me je tožil tudi nocoj, in morda še kaj misli storiti z menoj; po sili hoče, da bi me obesili; pa pri moji živi duši“, vdari strahovito ob mizo, „jaz mu jo bom naložil, da mu ne bo potreba nobenega posla oskerbovati več, ni tožiti ni opravljati. Sova me je zatožil, sovraži me, pa ne vem kaj ga bódem, dozday mu nisem storil ničesa, hočem pa razmeriti vse, kedar se snideva!“

Ko je stara mati slišala ime Sova, prestrašila se je. Precej jame sinu to misel izpodbijati. „Kako ti na misel pride, Domen! da bi se grajščak Sova za-te pečal? Če te je zatožil, kaj mu hočeš, Bog te obvaruj hudega, greha ne delaj, Bog ga bo že sam kaznoval.“

„Mati, vi ne veste nič!“ odgovori sin kratko in zamolklo. Vse poskušnje stare žene, utolažiti njegovo vrelo kri, bile so zastonj, on je ni poslušal; le sem ter tje se je odrezal: „To jaz sam vem, jaz bom sodil!“

Žena odstavi kolovrat, jame prositi in tarnati, ker vedela je, da če ta pripomoček ne pride do živca, da je potem vse proč. „Pod zemljo me boš spravil s svojo termo in svojeglavnostjo. Le zakaj si ne bi dal dopovedati in zakaj bi ne poslušal modrejših ljudi? Pomisli, kaj bo potlej, potlej, če narediš kaj nespametnega.“ Tako in drugače mu je skušala do serca priti, a serce je bilo v skorjati lupini, tudi take in enake strele se ga niso prijele.

„Mati, kdo je bil moj oče!“ praša mater po dolgem molku.

„Zakaj to prašaš? Tega ti zdaj še ne povem, ne morem, niti ne smem“, odgovori stara mati in solze se jej ustavijo, ko bi trenil. Prašanje jej je bilo nenadoma zastavljeno.

„In zakaj mi ne morete? Ali nisem zadosti star? Ali mar me imate še vedno za otroka?“

„Ne, nimam te za otroka, a nikar tega ne prašaj svojo mater, njen jezik bo popred oterpnel, kakor povedal ti očetovo ime; izvedel ga boš pa.“

„Morate mi ga povedati, ali svet bo videl, da tudi sin brez očeta še kaj stori, kar se ne zgodi vsak petek. Nocoj so mi očitali, da nimam znanega očeta. Povedite, kdo je moj oče? prašam vas na zadnje, če ne poveste, kesali se boste.“

Starka ni mogla odgovoriti, le odmajala je z glavo.

Domen pokrije kučmo, stori dve dolgi stopinji po mali koči, pritisne leseno kljuko na durih in že ga ni bilo.

„Domen! Domen“, kliče stara žena sina nazaj, pa zastonj; Domen se je izgubil že v temni noči, kam? ni mogla stara vedeti ni misliti. Zmerzovaje na vežnem pragu je točila solze, ki so jej zmerzovale na sterhnelem licu, klicala zastonj v temo in sneg ime svojega edinega sina, obetaje, da mu hoče vse povedati.

Burovž na zvezdatem nebu je kazal že blizo jutra, ko je starka vzdihovaje: „Ah, jaz revica! revica! na svetu. Bog, ti mene potolaži za pet ran kervavih!“ zapahnila vrata in podala se v kočo na posteljo. Noter do jutra so rožljale roženkrančeve jagode skozi njene perste. Molila je za sina, za upornega in nepokornega sina. Vso noč niso mirovale ustnice.

Ko zjutraj prisije onemoglo pozimsko solnce, leze starka s svojega samošnega selišča v vas k Jurecu. Stari gospodar je bil sicer čez noč omeščan, tolažil je ženo, zagotavljal jej, da hoče njej in sinu pomagati, a ni ga bilo preprositi, da bi vzel Domna nazaj. Ko je stara popraševala, ali so ga videli kaj kje od sinoči, ni jej vedel nihče povedati ničesa o njem.

Ko je mati žalostna šla zopet proti domu, videla je od daleč gospoda Sovo, kako je sprehajal se po cesti ob verbovji. Postala je na gazu, obernila se proti onemu kraju in zaprotila s palico in rekla: „Ti krokar! ti živina živinska!“ Vendar pomisli se hitro, plaho se ozre okrog, ako jo je kdo videl, in prepričana, da je sama daleč okrog, šetala je ob palici dalje domū.

4. Berač Ureh s Kostela.

Minulo je teden dni. Domna ni bilo nič videti. Eni so govorili, da se je kje obesil, ker mu Jurec ni hotel dati Anke; eni pak so zopet terdili, da je najberž v vodo skočil in v jezu vtonil. „Zakaj“, tako so dokazovali, „ko bi si bil tak močen korenjak vrat zaderhnil in svojo dušo po tem takem hudiču naravnost v pest dal, gotovo bi bila taka sapa vstala, da bi se devetdeset let stare bukve prekucovale: saj je bila še uno leto, ko je ranjca Njivčeva Irica otroka v pepel skrila in se potlej sama na hišno kljuko obesila, taka grozovita burja, da je bilo poštenega človeka kmalo strah. Če pa že hudimer za tako, poredno bābišče toliko hrupa in hruma napravi, kaj bi še le v resnici počel, ko bi tacega mladega, dozdej

zmirom pridnega človeka v pekel dobil. Hem! to ni kar takó ne, obesil se že ni!“

Vendar le stari, modri so znali tako logiko. Znano je pak, da ženske — zlasti starikave — niso zmirom modre. Tudi zdaj niso bile, ampak pobrale so vse novice za dognane in gotove in je nosile stari materi revici na uho, ki ni vedela, ali živi ali ne. Da-si ni verjela, kar so jej pravile vse mačice iz vasi, vendar jej je bilo neznano hudo pri sercu.

Neka tetka je celo razpovedala od veže do veže, da je z lastnimi očmi videla starega grajščaka gospoda Sova, kako je prišel iz kočice na Hribcu, kamor je bil šel starko, ubogo mater tolažit. Tudi je pravila, da je precej za gospodom pritaval iz kočice v okolici dobro znani berač Ureh s Kostela; da je potlej ona omenjenemu beraču nalašč in še posebej daru dala dober kos klobase mestnice (a Bog vedi, da ne iz radovednosti); da jej je Ureh sicer povedal, kje je bil skrit in kako je poslušal, kako je govoril gospod Sova stari osebenici; da pa nikakor ni hotel povedati jej, kako je govoril grajščak in kaj. Ta novica bi bila gotovo storila pomenka za dva zimska večera dovolj, ko ne bi bila omenjena tetka na glasu, da rada nareja iz muhe konja. Tako pa jej tedaj večidel vaščanov ni hotel verjeti. „Se z možmi ne govori, pa bode šel kilave babe gledat! Da bi jej kaj dal in pomagal, zató je preskop in preterd. To ni nič!“ Tako so uganili kmetje.

Ko so pa eni prašali špehomavha Urha s Kostela samega, ta ni hotel reči ni bev ni mev, samó namežikal je in priterkaval ob dlan in kazal dve redi belih zôb iz gosto obraščenih ust. Vsled tega so eni menili, da je morda vendar-le nekaj resnice v oni pravlji.

Bilo je lepega pozimskega dne. Solnce, da-si kesno in onemoglo, bilo je vendar krasno in jasno vzšlo izza jutrovega nebeskega obzorja, ter je stalo v vsej svoji lepoti ravno v sredi svojega pota. Po kosmatih smerekah, skrivenčanih bukvah in starikavih javorjih, ki so rastle bolj velikemu germičju, kakor gostemu gozdu podobni po stermi rebri pol ure od vasi, šumelo je ivje, ki se je tajévalo od vejic in padalo na tla. Tu in tam se je oprostila kaka potlačena brinjeva veja svojega sitnega jarma, ledene skorje, in pogledala iz snega.

Za vse to pa se nista zmenila dva človeka, ki sta šla po stermi rebri po gazu navzdol.

Pervi, kmečki hlapčë, kacih osemnajst let star, ki je nesel opertav težko vrečo na herbtu, ne posebno zanimiv za nas, ker nam naša pripoved tudi ne pové ničesa več o njem, samo da je ravno hodil z drugim nam važnejim človekom: Urhom s Kostela.

Ureh s Kostela, po svojem značaji, rokodelstvu in obertniji pošten berač, bil bi težko s svojo zunanjo obliko koga mojih

častitih bravcev pridobil za svojo osebo in mavho. Zakaj ne samo, da je nosil gerdo zmeršeno brado, v kateri je tičala tu pa tam kaka vdeta pleva ali osina, ki je pričala, da je Ureh poslednjo noč v svislih v slamo zarit prespal, bila mu je tudi obleka raztergana, da je záplata záplato krila. Mnogo zakerpani in zvlečeni črevlji so bili z békovo tero zvezani, kar pa ni moglo braniti silnemu, plošnjatemu palcu na Urhovi levi nogi, da ne bi bil priril iz svojega skrivališča na zrak božji, na beli dan. Tudi drugod se je videlo, da Ureh skerbi za dobro ventilacijo. Tako je tudi klobukovo oglavje imelo precejšnjo luknjo, iz katere je gledalo nekoliko dolgih černih las. — Pa vendar se je prikupil vsem ljudém, namreč po goslih ali citrah na dve struni, ki so zdaj visele beraču čez pleča, in pa po veselih pesmih, ki jih je peti znal in povsodi rad pel.

„Zakaj imaš pa prazno mavho, Ureh?“ praša mladi človek tovarša berača. „Zakaj pa žita ne pobiraš va-njo, saj bi ga lahko prodal, ako ga nočeš hraniti!“

„Kdo bo to okopával!“ odgovori berač. „Ali ne živim po božji volji in besedi? Kaj ne veš, da je pisano: Ne glejte ni ne skerbite za tó, kaj bote jedli in pili in kako se bote oblačili, zakaj vse to vam bode priverženo. No, in jaz tudi ne skerbim za jutri, da mi Bog le za sproti dá.“

„Kaj bo pa, kedar umerješ?“

„Bav! tega pa ne vem!“

„Kaj pa kedar ne boš mogel več hoditi od veže do veže, s čim se boš živil!“

„Hi! hi! za plot se vležem v koprive, hobát in smeti, ter umerjem počasi.“

„Kje se boš drevi ustavil?“ praša mladič Urha.

„K Jurcu pojdem, tjekaj pridi, ako boš dal za kaj mokrega, ker žejen sem že ves božji dan in kakove dobre kapljice také potreben, ko suha kepa na njivi med mašami dežjá.“

„Če boš citral in pel, dam ti že za žganje drevi!“

„Pel in pravil pripovedi, in plesal in vse!“

„Zapoj no kakovo, tukaj-le na počivalniku se jaz oddahnem.“

Rekši nasloni svojo vrečo na štercelj, ki je molil na stezo. „Ktero?“ praša berač Ureh. „Tisto, ki pravi:

Oj mati, stara mati vi,

Kdo pa v hlevu gor leži?

Počez leži, gerdo smerči,

Cepelji doli vam molí?

„No, zakaj ne spoješ do kraja? ta je lepa, zapoj!“ reče fantè, ko je berač na enkrat nehal in gledal proti gostemu germu, ki je rastel deset stopinj od steze. — Kaj si videl? zajca?“

„Videl sem ga, in volja me je počakati tu-le, da pride zopet v germ nazaj. Le pojdi ti svojo pot, mlinski materi naroči, naj

mi kaj prihranijo v skledi. Drevi pridi k Jurcu, pa ne pozabi mošnjička s seboj, če je tudi suhoten“, govori berač.

„Kaj boš delal tukaj? Pojdi z menoj do mlina in zapoj mi tisto pesem.“

„Zdaj ne! Pojdi svojo pot! Ali si gluha ali ne slišiš? Ako me pograbi jeza, stolčem ti gosli na čeljustih in veržem tebe in tvojo vrečo v dolino.“

Na to fantin naglo opertá svojo krošnjo in odide po gazu navzdol, ker bal se je jeziti Urha, o katerem je vedel, da mu ni vsaki kos v rokah.“

Ko berač Ureh s Kostela vidi, da je tovarš njegov odšel in skrivil se v ovinku, zakliče: „Le semkaj pojdi, Domen! Kaj se boš skrival, videl sem te videl. Ureh s Kostela ti bo eno tako povedal, da ti jo vsa vas ne vé otovrej, čeravno ima raztergano mavho čez ramo obešeno in nič v nji.“

Zdajci stopi iz germovja res nihče drugi, kakor Domen.

„Le sem!“ govori dalje berač. „Reci mi kdo, da nisem dobrih oči. Pol glave sem videl in prec sem vedel, da si ti. Že tri dni te iščem in hodim povsod, koder te ni; na zadnje te pa tukaj vrag derži, kjer bi te nihče ne čakal.“

„Kaj mi boš povedal?“ praša Domen osorno.

„Veš kaj! le nekoliko lepše me gledaj, da me ne ujeziš in potlej bi bil terd in svojeglav in ni te toliko, da bi iz mene spravil, kar vem. Da pa nekaj vem, povem ti kar na prvo, koga tukaj delaš. Sova je iz svojega žlambora zlezla in je šla svojega svaka Čuka obiskat čez to gorico. Kregulj je pa zadišal, da ni stare sovražnice botre Sove doma, in je je šel čakati, in tukaj-le na mestu je čaka. Hi, hi! kaj ni res tako?“

„Kdo ti je povedal, da čakam grajščaka?“

„Vse pride v modro glavo, Domen, vse! In še kaj družega izve, kdor ima dve ušesi, kakor Ureh s Kostela, če so ravno le beračevi. Pa kako je to, da te ni najti nikjer? Govoré, da si se obesil, utonil in vsega spaka, ker se ljudém ne pokažeš. Lej kleka! ko bi bil jaz s svojo mavho naprej bernjal po vaséh, bil bi tačas že kakovo klobaso pogoltnil ta predpust in kak polovičar za žgano vince bi mi bil med perste pal, tako sem moral pa za teboj nositi te besede.“

„Ktere besede?“

„Le poterpi! — Tam na Štajerskem sem bil do unega tedna. Djal sem pa: Šent, Ureh! že od novine nisi pobiral po Kranjskem, kjer imajo še vendar tebe in tvoje gosli najrajši. In tako sem jo ustrigel čez gore in vode; da-si ravno je ta-le moj palec na nogi, ki iz črevlja gleda, včasí skomljal in tožil, da sem mu hišo slabo pokrtil na zimo, vendar sem, tri dni in tri noči je tega, srečno prišel v vaš kraj. Ravno sem šel gori mimo kočé, kjer tvoja stara živi

in spi, — mislil sem iti doli v vas do Jurca ali župana, da bi bil čez noč, — kar vidim, da menca proti hišici — kaj misliš kdo?“

„Kdo? Povedi?“

„Sova!“

„Sova je šel k moji materi?“

„Le stoj, nisva še pri koncu. — Jaz pravim: ne, tebe pa nočem srečati, volk kosmatin, morda bi se zmotil, in bi te v sneg zakadil in ne smel potlej devet let več les-kaj. Zakaj midva s Sovo si nisva nič kaj prijatla že iz starih časov ne. To je pa tako prišlo. Enkrat — —“

„Drugopot boš pravil, zdaj povej, ali je šel k moji materi in če veš, kaj jej je rekel!“ seže Domen beraču v besedo.

„To je res, da vem, kaj jej je pravil. A ljubi moj Domen, Zaletel-pečpoderl, jaz sem tak mož, kar hodim po svetu: vse ali pa nič! vse ali pa nič! nepoterpežljivost nikjer ni pridna. — Enkrat so tukaj v gradu oves mlatili, — predlansko leto je bilo ne mara — ko jaz pridem pred pod. Huj! prec me mlatiči naženó, da sem jim zagodel in zapel tisto svojo, saj veš, ki pravi:

Če sem raztergan, kaj zató?

Ob letu imel bom vse novó.“

„Lepo te prosim, govori mi zdaj, drugokrat boš pel!“

„Nepoterpežljivost nikjer ni pridna!“ terdil je berač Ureh. „Dobro se mi je godilo pri fantičih mladičih; kar ti pride stara suha prekla Sova na skedenj in se zadere nad menoj tako gerdo, da me še zdaj zebe po herbtu. Kar precej sem jo moral pobrati in od tedaj si nisva nič kaj v rodu. Kaj meniš ti, da bi te bil jaz iskal že tri dni po sedmih vaséh in po vseh dolinah, ko bi jaz Sove rad ne imel? — Počenem tedaj v lopo, pasja obist ga tedaj prinese do veže, in meni nič tebi nič gre noter. Kaj ima? Le zlezem v vežo, skrijem se med loparje za vrata in poslušam. Kaj sem slišal? Tvoja stara je hudobovala se in jokala na postelji, on pa je renčal ko pes, kedar mu rogovilico pokažeš. Za pervega nisem mogel nič razločiti. Nastavljal sem ušesa ter nastavljal. Kmalo se mi je zdelo, da se o tebi menita. Tvoja stara ga je zmerjala, gospoda, da je bilo gerdo. Kakó je to? pravim si!“

„Daj mi pismo ven — slišal sem Sovo reči tvoji materi —, daj mi pisanje nazaj, jaz ti dam pet sto kron za-nj, dote bo za tvojega sina dovolj. Moje ime pa nesi v grob s seboj, tvoj sin bo živel brez očeta tudi odslej.“

„Nič, ti živinče brez serca! — govorila je tvoja mati hripavo — ti zver nečloveška, zakaj nisi šel mimo mene, zakaj si me zakopal v to revščino. Kaj je bilo meni treba izgubiti poštenega imena! Ti si mi ga požerl. Ti si kriv, da je moj sin nesrečen, da je brez imena in poštenja, da ga iz hiše podé, ker svojega nečloveškega očeta ne pozna, da je morda nesrečno smert storil,

zakaj kar vsi ljudje verjemó, morala bom verjeti tudi jaz, revica na svetu — in ti ne veš, kako ti je jokala tvoja stara.“

„Ni se obesil ne — odgovori jej oni gosposki pes — jaz sem izvedel — potlej pa zopet ne vem, kaj je djal, ni mi prišlo do ušes.“

„Ti si me prisilil, da te ne bom imenovala pred smertjo, prisegla sem ti in deržala černo prisego — reče tvoja mati — da-si mi je težko stalo. In zdaj bi rad še zadnjo? Ne boš je imel, ne nikdar ti ne bo drugi dal pisanja v roke ko on, ki te ga je sram. Vsaj po moji smerti naj bo vedel, kakovega očeta ima.“

„Le daj ga v vojake, krokar! potlej pa prelomim prisego in razkažem pismo; najpervo pa tvoji ženi.“

„Potlej greš v pekel — djal je Sova.“

„Kdo gre bolj na dno, ko ti — tako je že vsa hripava kričala tvoja mati.“

„Mene strah popade, skočim iz veže in se potem skrijem v lopo. Kmaló za tem je priklesel iz hiše Sova bled ko smert. Ko bi bilo temnejše, poskusil bi ga bil v sneg posaditi; pa sem zopet rekel: najboljšje je, da človek v ljudski ogenj rok ne vtiče; ni se mu bati, da bi se opekkel. Vendar z Domnom sva se imela prav po pravici, kakor dva prijatla; povedati mu moram te čenče; tako sem si mislil. Zdaj pa sam premisli; povedal sem ti besede, kakoršne so bile. Sodi ti, kakor hočeš, jaz sodim tako in rečem kar naravnost, očeta imaš, pa prekanjeno hudičevega očeta. Ne bi bil naglavnih grehov ni prvi ni sedmi, ako mu jih našteješ, da te bo poznal. Zdaj pa zdrav, morda se še kaj vidiva, ali pa ne, Bog vé, kedaj se za plot vležem. Ene dni se bom pa še tod klatil, da bom videl, kakov mož si kaj. Ho! ho! saj veš, kaj mislim!“

Rekši se zasučje na svoji zakerpani široki peti in stori tri stopinje, potem pa se zopet oberne: „Slišiš, Domen, nič ne skerbi. Ureh s Kostela nima babjega jezika. Jaz ne bom nikdar nič pravil. Ti pa delaj, kakor hočeš.“

Po teh besedah se zopet oberne po stermiti stezi, in peva neko staro pesem, skrije se v ovinku. Vendar od daleč se zopet prikaže in vpije nepremaknjeno stoječemu Domnu: „Hoj! slišiš Domen! ne stoj ondukaj! Že pred sem ti hotel povedati, ako čakaš Sove, ne boš ga pričakal, že pred poldnem je bil domá, po drugi poti je šel, ne čez goro!“ Potem se je zopet glasna pesem razlegala po gori.

Lahko si je misliti, kako je bilo Domnu. Upert na svojo debelo gerjačo je serpo gledal v tla. Med vso pripovedjo beračevo ni zinil ne besede. Pretresnilo ga je, kar mu je poročil Ureh. Človek, ki ga je preganjal, ki ga je on sovražil bolj ko vse druge ljudi, tisti bi bil v resnici njegov oče? To ni mogoče. Vendar celo kerdelo spominov se mu pripodi v glavo. Zdaj se mu je razjasnila

marsikaka beseda materna, ki je popred ni razumel; spomnil se je, da je govorila o očetu, ki ni samo tak, kakor drugi ljudje, ampak še kaj drugega, da mu je obetala dote dovelj in vendar sama ni imela ničesa, samo kar je z roko pripravila itd. Vse to je poterjevalo beračevo pripoved. In vendar ne! Kako bode tisti njegov oče, ki ga je edini gerdo pogledaval, ki ga ni mogel videti, da ne bi bil zvlekel obervi in zgerbančil čela.

Enake misli so blodile ubogemu Domnu po možganih. Misel je misel podila. Skoraj vertelo se mu je v glavi. Z obema rokama je tiščal svoj kij, kakor bi hotel perste v les vtisniti. „Očeta nimam!“ reče na zadnje, kakor bi z uma bil, ko se je beračeva pesem že slabo slišala iz doline. „Očeta nimam — on mi ni oče — jaz ga ne maram; — jaz ga — —“, zadnjih besed ni mogel izgovoriti, kri mu je šinila v glavo, oči so bile izbuhnjene in usta belopena.

Vsede se v sneg in nasloni glavo v dlani in na kolena.

Mladič, ki je šel iz mlina po tej stezi nazaj, videl je korenjaškega Domna, sedečega tik gazú, kako so mu debele solze tekle izpod perstov. Ko je šel tiho mimo, ni se Domen genil z mesta, niti ga ni čul. Rad bi ga bil ogovoril in tolažil, ker sta bila popred prijatla, a ni si upal. Nekoliko časa ga je gledal od daleč, potem pa ga je pustil v snegu sedeti. (Dalje in konec prihodnjič.)

Materne solze.

Zemljo tiha noč pokriva,
Zvezde jasno se bliščé,
V sladkem spanji vse počiva,
Vse skerbí so zabljene.
Vendar tamkaj 'z majhne hiše
Luč skoz okno še berlí;
Mati tam si solze briše,
Še pri detetu bedí.

Dete blede je boleno,
Oj boleno močno je;
Mamo gleda preljubljeno,
Zadnjokrat jo gleda še.
Ker že bliža smert se bela,
Dete zdihne zadnjokrat;
Smertna žena ga objela,
Šlo je dolgo spanje spat.

Solze materi debele
Se črez lice vdirajo,
Dete mertvo roke vele
K sercu tožnem' štiskajo.
Ni človeka v tihi noči,
Mater da tolažil bi,
Serce tožno da ne počí
V grenki, grenki žalosti.

Zemljo zmir še noč pokriva,
Zvezde jasno se bliščé;
Tam nad njimi Bog pa biva,
Šteje solze materne;
V bisere je vse spremeni,
V svitle, krasne bisere;
Otrok tam pa njen ljubljeni
Njej za krono zbira vse. —

V. K.